

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl dalyvavimo derybose dėl Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antrojo papildomo protokolo santrauka

(Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP interneto svetainėje www.edps.europa.eu)

(2019/C 186/05)

2019 m. vasario 5 d. Europos Komisija paskelbė rekomendaciją dėl Tarybos sprendimo įgalioti Komisiją Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antrojo papildomo protokolo. Rekomendacijos priede išdėstyti nurodymai, kurių Taryba rekomenduoja laikytis derantis dėl protokolo. Protokolo paskirtis – pagerinti tradicinį bendradarbiavimo kanalą ir įtraukti nuostatas dėl teisėsaugos institucijų ir paslaugų teikėjų tiesioginio tarpvalstybinio bendradarbiavimo, taip pat išdėstyti nuostatas dėl teisėsaugos institucijų tiesioginės tarpvalstybinės prieigos prie duomenų.

EDAPP palankiai vertina rekomendaciją įgalioti Europos Komisiją derėtis Europos Sąjungos vardu dėl Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antrojo papildomo protokolo ir aktyviai ją remia. EDAPP jau daug kartų teigė, kad ES reikia tvarių priemonių, kurios padėtų teisėsaugos tikslais dalytis asmens duomenimis su trečiosiomis šalimis ir būtų visiškai suderinamos su ES sutartimis ir Pagrindinių teisių chartija. NET ir tirdamos vidaus bylas, teisėsaugos institucijos vis dažniau susiduria su tarpvalstybiniais atvejais, nes informacija yra saugoma elektroniniu formatu kurioje nors trečiojoje šalyje. Dėl didėjančio prašymų skaičiaus ir skaitmeninės informacijos nepastovumo pagal dabartinius bendradarbiavimo modelius, pavyzdžiui, pagal sutartį dėl savitarpio teisinės pagalbos, kyla įtampa. EDAPP supranta, kad institucijos stengiasi kuo greičiau surinkti savo tyrimams reikalingus duomenis, ir pritaria pastangoms kurti naujus bendradarbiavimo modelius, įskaitant bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis.

Šioje nuomonėje norima ES institucijoms pateikti konstruktyvių ir objektyvių patarimų, nes ES Taryba turi pateikti nurodymus prieš pradėdant vykdyti šią delikatią užduotį, kuri turės plačių pasekmių. EDAPP pabrėžia, jog reikia užtikrinti, kad būtų visapusiškai paisoma pagrindinių teisių, įskaitant teisę į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą. Nors EDAPP pripažįsta, kad susitarime su trečiosiomis šalimis neįmanoma visiškai atkartoti ES teisės terminologijos ir apibrėžčių, asmenims taikomos apsaugos priemonės turi būti aiškios ir efektyvios, kad visapusiškai atitiktų ES pirminės teisės aktus. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pastaraisiais metais patvirtino duomenų apsaugos principus, įskaitant informacijos teisingumo, tikslumo ir tinkamumo, nepriklausomos priežiūros ir žmonių asmeninių teisių apsaugą. Šie principai aktualūs ir valstybės institucijoms, ir privačioms įmonėms, o turint galvoje baudžiamosios veikos tyrimams reikalingų duomenų neskelbtinumą tampa dar svarbesni.

Daugelis jau numatytų apsaugos priemonių yra sveikintinos, tačiau jas reikėtų griežtinti. EDAPP išskyrė tris esminius patobulinimus, kuriuos rekomenduoja įtraukti į derybinius nurodymus, kad būtų užtikrinta atitiktis Chartijai ir SESV 16 straipsniui:

- užtikrinti, kad numatomas protokolas būtų privalomojo pobūdžio,
- turint galvoje galimų pasirašančiųjų šalių įvairovę ir tai, kad ne visos jos yra Konvencijos Nr. 108 šalys arba ne visos yra sudariusios ES ir JAV bendrajam susitarimui analogišką susitarimą, įtraukti išsamias apsaugos priemones, įskaitant tikslų apribojimo principą,
- prieštarauti visoms nuostatoms dėl tiesioginės prieigos prie duomenų.

Nuomonėje pateiktos ir kitos rekomendacijos, kaip patobulinti ir aiškiau išdėstyti derybinius nurodymus. EDAPP yra pasirengęs per derybas ir prieš baigiant rengti galutinę protokolo redakciją suteikti ir daugiau patarimų institucijoms.

1. ĮVADAS IR PAGRINDINĖ INFORMACIJA

1. 2018 m. balandžio 17 d. Komisija paskelbė pasiūlymą dėl dviejų teisėkūros procedūra priimamų aktų rinkinio: Pasiūlymą dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių ⁽¹⁾ (toliau – Pasiūlymas dėl e. įrodymų) ir Pasiūlymą dėl direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės ⁽²⁾. Kol darbas vyksta Europos Parlamente, Europos Sąjungos Taryba (Taryba) patvirtino bendrą poziciją dėl šių dviejų pasiūlymų ⁽³⁾.
2. 2019 m. vasario 5 d. Komisija priėmė dvi rekomendacijas dėl Tarybos sprendimų: Rekomendaciją įgalinti pradėti derybas siekiant sudaryti Europos Sąjungos (ES) ir Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) tarptautinį susitarimą dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų vykdant teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose ⁽⁴⁾ ir Rekomendaciją įgalinti Komisiją ES vardu dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo ⁽⁵⁾ (toliau – rekomendacija). Dėl pirmosios rekomendacijos parengta atskiroji EDAPP nuomonė ⁽⁶⁾. Tačiau Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas (EDAPP) mano, kad abejos derybos – ir derybos su JAV, ir Europos Taryboje vykstančios derybos – yra glaudžiai susijusios.
3. Rekomendacija priimta remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 218 straipsnyje nustatyta ES ir trečiųjų šalių susitarimų sudarymo tvarka. Šia rekomendacija Komisija siekia, kad Taryba ją įgaliotų ir jai pavestų ES vardu derėtis dėl Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo ⁽⁷⁾, laikantis prie rekomendacijos pridėtų derybinių nurodymų. Labai svarbus yra rekomendacijos priedas (toliau – priedas), nes jame išdėstyti nurodymai, kurių Taryba rekomenduoja Komisijai laikytis ES vardu derantis dėl protokolo. Tam, kad deryboms pasibaigus susitarimą būtų galima sudaryti, Europos Parlamentas turės pritarti derybose suderintam susitarimo tekstui, o Taryba paskui turės priimti sprendimą, kuriuo susitarimas bus sudarytas. EDAPP tikisi, kad, atėjus laikui, su juo bus konsultuojamasi dėl sutarties projekto teksto, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 2018/1725 42 straipsnio 1 dalyje.
4. EDAPP palankiai vertina tai, kad, Europos Komisijai priėmus rekomendaciją, su juo konsultuotasi pagal Reglamento (ES) Nr. 2018/1725 42 straipsnio 1 dalį. EDAPP taip pat palankiai vertina tai, kad rekomendacijos 8 konstatuojamojoje dalyje pateikta nuoroda į šią nuomonę. EDAPP nori pabrėžti, kad ši nuomonė neturi jokios įtakos kitoms pastaboms, kurias jis gali pateikti remdamasis turima išsamesne informacija, per derybas išdėstytais protokolo projekto nuostatomis ir trečiųjų šalių teisinės bazės pokyčiais.

5. IŠVADOS

58. EDAPP supranta teisėsaugos institucijų poreikį pasirūpinti elektroniniais įrodymais ir juos surinkti operatyviai ir veiksmingai. Jis yra už tai, kad būtų taikomi naujoviški tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų būdai ir kad ES išspręstų šioje srityje kylančius klausimus. Pagal Antrąjį papildomą protokolą, dėl kurio būtų deramasi ES lygmeniu, ES duomenų apsaugos sistemoje garantuojama apsauga ir apsaugos lygio nuoseklumas visoje ES būtų užtikrinamas geriau negu pagal atskiras valstybių narių dvišales sutartis. Todėl šioje nuomonėje siekiama pateikti konstruktyvių ir objektyvių patarimų ES institucijoms, Komisijai siekiant, kad Taryba ją įgaliotų dalyvauti derybose dėl šio protokolo.

⁽¹⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių, COM(2018) 225 *final*.

⁽²⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės, COM(2018) 226 *final*.

⁽³⁾ 2018 m. gruodžio 7 d. Taryba patvirtino bendrą poziciją dėl pasiūlyto reglamento. Pozicija paskelbta internete adresu <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-e-evidence-council-agrees-its-position/#> 2018 m. kovo 8 d. Taryba patvirtino bendrą poziciją dėl pasiūlytos direktyvos. Pozicija paskelbta internete adresu <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence/>.

⁽⁴⁾ Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų vykdant teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, COM(2019) 70 *final*.

⁽⁵⁾ Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo, COM(2019) 71 *final*.

⁽⁶⁾ EDAPP nuomonė Nr. 2/2019 dėl įgaliojimų derėtis dėl ES ir JAV susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų.

⁽⁷⁾ Konvencija dėl glaudesnio tarptautinio bendradarbiavimo elektroninių nusikaltimų ir elektroninių įrodymų srityje, Budapeštas, 2001 m. lapkričio 23 d., CETS Nr. 185.

59. EDAPP palankiai vertina tai, kad suteikiant įgaliojimus siekiama užtikrinti, kad protokole būtų įtvirtintos reikiamos duomenų apsaugos užtikrinimo priemonės.
60. EDAPP pateikia tris pagrindines rekomendacijas dėl numatomo protokolo, kad būtų užtikrinta atitiktis Chartijai ir SESV 16 straipsniui. EDAPP rekomenduoja derybiniais nurodymais siekti:
- užtikrinti, kad numatomas protokolas būtų privalomojo pobūdžio,
 - turint galvoje galimų pasirašančiųjų šalių įvairovę ir tai, kad ne visos jos yra Konvencijos Nr. 108 šalys arba ne visos yra sudariusios ES ir JAV bendrajam susitarimui analogišką susitarimą, įtraukti išsamias apsaugos priemones, įskaitant tikslų apribojimo principą,
 - prieštarauti visoms nuostatomis dėl tiesioginės prieigos prie duomenų.
61. Be šių bendrų rekomendacijų, šioje nuomonėje pateiktos EDAPP rekomendacijos ir pastabos dėl šių konkrečių aspektų:
- Tarybos sprendimo teisinio pagrindo;
 - trečiųjų šalių kompetentingų institucijų tolesnio duomenų perdavimo;
 - duomenų subjektų teisių, ypač teisės į informaciją ir teisės susipažinti su duomenimis;
 - nepriklausomos institucijos kontrolės;
 - teisių gynimo ir administracinių taisomųjų priemonių;
 - nusikalstamos veikos, kuriai taikomas protokolas, ir asmens duomenų kategorijų;
 - konkrečių apsaugos priemonių, kuriomis būtų užtikrintas reikiamas perduotų duomenų saugumo lygis;
 - konkrečių apsaugos priemonių, taikomų duomenims, kurie saugomi pagal privilegijas ir neliečiamybės statusą;
 - savitarpio pagalbos susiklosčius ekstremaliajai padėčiai;
 - tiesioginio bendradarbiavimo atveju asmens duomenų perdavimo, duomenų apibrėžties ir rūšių, kitų institucijų dalyvavimo, galimybės paslaugų teikėjams, kuriems įteikiamas elektroninių įrodymų orderis, prieštarauti remiantis konkrečiais pagrindais;
 - galimybės sustabdyti protokolo taikymą, jeigu pažeidžiamos jo nuostatos, ir jį peržiūrėti.
62. Galiausiai pažymėtina, kad EDAPP bus pasirengęs patarti Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui ir vėlesniais šio proceso etapais. Šioje nuomonėje pateiktos pastabos neturi įtakos jokioms kitoms pastaboms, kurias EDAPP gali pateikti, nes gali kilti ir kitų klausimų, o jie būtų sprendžiami surinkus išsamesnę informaciją. EDAPP tikisi, kad vėliau, prieš parengiant galutinę protokolo redakciją, su juo bus konsultuojamasi dėl protokolo projekto nuostatų.

2019 m. balandžio 2 d., Briuselis

Giovanni BUTTARELLI

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas